

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Cap. 2. de Imaginis & Similitudinis identitate, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

TOMI QVARTI
Controversiæ Generalis Primæ
DE
GRATIA PRIMI HOMINIS,
CAPVT SECVDVM,

DE
Imaginis & Similitudinis Identitate vel differentiâ, ut &
ejusdem amissione.

NEmma à Bellarmino huic capiti præscriptum, *Hominem non esse initio conditum, qualis nunc nascitur, sed multo feliciterem, Evangelicis quidem non est oppositum, sed, ut ipse Bellarminus apertè scribit, Pelagianis, ita porro explicatum, Homo non fuit creatus, qualis nunc nascitur, pronus ad malum, infirmus, ignorans, sed rectus, justus, sapiens, sine concupiscentiâ & difficultate, quam ipsi in nobis assidue experimur; in explicacione tamen ejus, dum verba Moïsi de hominis creatione agentia, Creavit DEus hominem ad Imaginem & Similitudinem suam,* proponit, communem Patrum Expositionem dicit, ea hunc in modum accipienda docere, ut *Imago ad naturam Intelligentiæ (Intellectûs) & voluntatis, Similitudo ad Sapiëntiam & Iustitiam referatur, ac inde sequi, ut primus homo non solam in Creatione acceperit naturam, cum quâ nunc etiam homines nasci videamus, sed etiam ornamenta quædam Sapiëntiæ & Iustitiæ, quibus sine dubio careamus. Ad hæc communem Patrum expositionem sequentia verba Augustini referunt: Filii Dei sunt homines renovati ad Ejus Imaginem, & similes facti usq; ad dilectionem Inimici. Addit Bellarminus, Hoc loco similitudinem ponit in virtute Augustinus, dicit vero hominem renovari ad Imaginem, non quod Imago perierit, sed quia per peccatum deformata & obscurata fuerat, perfectione amisâ, quæ illi ex Virtutibus accedebat, quam perfectionem Imaginis adpellamus Similitudinem, inquit Bellarminus, post cæterorum Patrum testimonia subjungens porro: Ex his tot Patrum testimoniis cogimur admittere, non esse idem omnino Imaginem & Similitudinem, sed Imaginem ad Naturam, Similitudinem ad Virtutes pertinere, ac proinde Adamum peccando non Imaginem Dei, sed Similitudinem perdidisse: & quia nunc homines nascuntur Adamo similes in eo, quod erat, cum filios gigneret post peccatum, non in eo, quod fuerat ante peccatum, propterea rectè concludimus, non fuisse primum hominem creatum, quales nunc homines nascuntur, sed conditionis longè melioris & felicioris. Ante, quàm de Augustini Sententiâ dicatur, non præter rem erit, si ostendamus, quâ ratione & hic Bellarminus pro more sibi metipsum scripserit contraria, dum capite sequenti hæc quasi ex suâ mente legi voluit: Homo, qui renovatur in agnitionem secundum Imaginem Dei, ad quam initio fuerat conditus, noster est animus, qui per Christi gratiam quotidie proficit in agnitione Dei & Sanctitate ac Iustitiâ, & eo modo renovatur in eodivina Imago, quæ per peccatum fuerat obscurata, ex quo sequitur, ut ante vetustatem & obscuracionem istam fuerit in homine agnitio Dei & Sanctitas, atq; adeo novâ & splendidissima Dei Imago. Contraria nimirum sunt, quod hic ad Imaginem Divinam referat, & quidem ex Sententiâ Pauli, cujus Oraculum de Renovatione Imaginis Dei explicat, Agnitione Dei, Iustitiâ & Sanctitate, quæ in antecedentibus ad Similitudinem Imagini contradistinctam retulit, sumeret & antelcriptorum immemor & oblitus, ut videl. Veritas eod manifestior esset.*

contra
Adim.
cap. 5.

Non solum verò illud sub Examen hic ex Augustino venire debet, quod Bellarminus ex mente Ejus & aliorum Patrum inter Imaginem & Similitudinem hic quidem loci ali- quod notabile discrimen esse statuit, sed insuper etiam adserit, Adamum peccando I- maginem Dei non amisisse, sed Similitudinem, eamque tantum fuisse *obscuratam*, non omninò deperditam, utpotè quod itidem Augustini Sententiæ est oppositum, imò in cujus rei explicatione Bellarminus iterum sibimetipsi non conficit, suam alibi mentem ita proponens: *Sciendum est, Imaginem DEI tribus modis considerari posse, secundum Naturam, secundum habitum, & secundum actum; ex quibus modis secundus & tertius nihil sunt aliud, nisi perfectiones Imaginis primo modo considerata. Nam quemadmodum Imago depicta, si solum lineis sit adumbrata, vera erit Imago, sed rudis; si addantur colores, reddetur perfectior; si exprimantur vene, muscoli & minutissima partes que, q. judicabitur perfectissima. Sic etiam ipsa anime rationalis substantia est Imago Dei; sed addito habitu Gratiæ & Sapientiæ perfectior & ornatur, cum verò Deum actu cognoscit & diligit, perfectissima est & ornata. Ac peccatum quidem Imaginis (ipsius) substantiam de medio tollere non potuit, sustulit tamen illam perfectionem & eximiam Similitudinem, que in habitu & actu cognitionis & Amoris erat posita. Itaq. Imago non perit, sed obscurata est & deformata, coloribus quasi extinctis, & ideo dicitur reformari, cum Gratiæ & Sapientiæ reparantur in nobis, quo modo depicta imago dici posset reformari, si colores ferme extincti eidem Imagini iterum adderentur.* Hæc Bellarmini verba facile ad bonum sensum reduci & ad Sententiam Evangelicorum accommodari posse, noster agnovit *Gerhardus*, observans & præsupponens *primò*, Imaginem & Similitudinem in hac Quæstione juxta ductum Scripturæ pro *isod. v. 1. 2.* id est, non diversis, sed iisdem rebus haberi, quod proximè ex Augustino demonstrabitur. *Secundò*, Imaginem non accipere, id est, non intelligi debere, de essentiâ Animæ, utpotè Imaginis Divinæ subiecto, nimirum principali, sed perfectione accidentali, de quâ itidem in sequentibus. *Tertio*, quando dicitur, Imaginem Dei posse considerari secundum Naturam, habitum & actum, non esse distributionem totius in partes integrantes, sed distinctionem vocis in sua significata, quæ id non infert, quod Bellarminus exindè fatagit deducere. *Quarto*, Renovationem illam, per quam Imago Divina in nobis restituitur, ejusdem præsupponere amissionem; quod enim per Renovationem adquiritur demum, per carnis vultustatem non habetur. *Sed* videamus, quæ Augustini fuerit mens & Sententia de amissione Imaginis Divinæ, num eam saltem obscuratam, aut omninò amissam itaverit. *Gratianus* in Jure Canonico binâ ex Eo laudavit testimonia, Sententiam Evangelicorum de omnimodâ amissione non parum confirmantia. Et prius quidem sequentia sup- peditat verba ad præsens Institutum omninò pertinentia: *Imaginem Dei in Spiritu mentis impressam perdidit Adam per peccatum.* Posterius autem pleniori sensu hæc habet: *Princeps vitiorum omnium (Sathanas) dum vidit Adamum ex limo terræ ad Imaginem Dei factum, pudicitia ornatum, temperantia compositum, charitate circumdatum, primos Parentes illi donis ac tantis bonis exspoliavit pariter ac peremit.* Vasquez explicaturus, quâ ratione sit verum, inclinationem naturalem ad Virtutem diminui per peccatum, & quomodo hæc natura inclinatio ad Virtutem, quantumvis minuatur, videlicet per peccatum, prorsus (tamen) extinguere non possit, provocans ad Thomæ & aliorum rationem, quia cum hæc inclinationis diminutio non sit intrinseca, sed extrinseca tantum, ex sola impedimentorum positione extrinseca fieri nequeat, ut tandem finiatur, post Origenis auctoritatem prius quoque Augustini testimonium sibimetipsi objecit, utpotè omnimodam Imaginis Divinæ amissionem confirmantis, addito hoc responso, *Sententiam hanc rectè explicatam fuisse ab Augustino in hęc actationibus, utpotè in quibus mentione factâ illius Operis, ex quo prius testimonium est defumtum, videlicet de Genesi ad literam, ita suam expresserit mentem: Quod dixi, Adamum Dei Imaginem, secundum quam factus est, perdidisse peccato, non sic est accipiendum, tanquam in eo nulla remanserit, sed quod tam deformis, ut reformatione opus haberet.* Verum, subiungit Vasquez, quia ex hoc loco videtur saltem colligi, aliquid illius Imaginis fuisse amissum, respondeo, Similitudinem & Imaginem Dei aliam esse naturaliter impressam in Intellectu, memoriam nempe & Voluntatè, & hujus nihil minui intrinsecè sed extrinsecè tantum, & ideo nunquam deleri omninò, quantumvis extrinsecè minuatur, aliam verò esse Similitudinem & Imaginem Dei, homini (vel potius, in homine) expressam per Gratiæ Charitatè, his enim qualitatibus Deo similes efficitur, quia justus etiâ apud ipsum constituitur. Hæc omninò amittitur per peccatû, & de hæc intelligendi sunt Origenes & Augustinus in priori testimonio. Cum verò ait in Opere Retractionû *manere aliquid Similitudinis*, non intelligit, manere aliquid Similitudinis, quæ in nobis erat per Gratiæ, sed quia manet

Lib. V. de amiff. Grat. cap. 3.

Conf. Cathol. lib. II. spec. part. III. p. 382

c. Quo modo, & c. Princeps Distingt. II. de Poenit. in prim.

Sec. Disp. 137. c. 4. §. 13 & 14.

Lib. II. cap. 24.

manet naturalis illa Similitudo, quæ per Gratiam reformata perfectior est similitudo Dei, idè dixit, *manere aliquid Similitudinis*; dicit autem, eam manere deformatam, quia Gratia privata & peccato maculata aliquam in se contrahit fœditatem. Hæc Vasquez ad Sententiam Origenis & Augustini, qui dum simul & Imaginem & Similitudinem Dei in homine expressam vel homini impressam per peccatum omninò ex Augustini Sententia dicit amissam, Evangelicis insigne testimonium præbet Veritatis contra Bellarminum; & dum insuper Augustini retractationem ita explicat, ut, quod Similitudinis remansisse post lapsum scripsit, de Similitudine naturali inque naturalibus posita intelligat, ab Evangelicis sano sensu potest admitti, non verò à Bellarmini defensoribus, ut potè quem supra vidimus docuisse, *non Imaginem, sed Similitudinem per peccatum esse amissam & deperditam*, cujus tamen aliquid remansisse, Augustinus & ex Eo Vasquez aperte docent, ea quamvis addita explanatione, quæ Similitudinem tantummodò naturalem intelligat. Et si hæc Vasquezii admittatur explicatio, Augustinus porrò noster erit verbis ex Opere de Trinitate desumptis, quod se eodem tempore cum Opere de Genesi ad litteram scripsisse, in citato retractationum loco monuit, ad classicum Pauli Oraculum de Renovatione Imaginis Divinæ ita scribens: *Adamus peccando Iustitiam & Sanctitatem Veritatis amisit, propter quod hæc Imago decolor & deformis est facta. Hanc recipit homo, cum reformatur, & renouatur.* Si recipit homo Dei Imaginem, opus est omninò, ut eam prius amiserit, cum non nisi amissa recipiamus.

Verùm magis hæc erunt perspicua, ubi discriminis inter Imaginem & Similitudinem hoc quidem loco nullitas porrò ex Augustino demonstrabitur, ex quo illud tamen Bellarminus ostendere est conatus. Non verò dicam, mille fiduculis esse opus, ut ex verbis à Bellarmino laudatis extorqueatur, id quod Lectoris iudicio commissum esto; neque etiam de eo Augustini testimonio agam, quo Thomas Leonhardi, Doctor Lovanienfis, in *Anti-Dorscheo* est usus, ut potè cui in *Vindiciis Anti-Thomisticis* est satisfactum, in quibus, dum inter plura hæc pertinentia provocatio est facta ad *Iansenium*, Doctorem quoque antehac Lovaniensem, post Episcopum Iprentem, qui suis in *Pentateuchum* Commentariis non semel Augustinum pro contraria, id est, Evangelicorum Sententia adduxit, lubet exindè, quæ huc referenda videntur, excerpte. Ita autem Dei de creando homine decretum exponit: *Faciamus hominem*, id est, ut Augustinus inquit, *Naturam humanam*, ad Imaginem & Similitudinem nostram, hoc est, ut habetur in libri Sapientiæ secundo capite, *ad Imaginem Similitudinis, seu suo similem prototypo, nam Imago & Similitudo in Scripturis promiscuè videntur usurpari, omnis enim Imago similis est eo ipso, quo est Imago. Ex quo rectè Augustinus rejicit eos, qui ex versu sequenti volebant, hominem tantum ad Imaginem esse conditum, Similitudinem autem servari dandam propter Virutis profectum in Resurrectione, que imaginatio fuit Philastrii ab Origene accepta &c.* Et post aliqua: *Quia homo sic est conditus ad Imaginem Dei, ut & ipse sit Imago Dei, non videtur aliud hic significari, quàm quòd ita sit creatus, ut sit Imago similis Deo, ut indicat Augustinus.* Addantur ibidem ex Eodem plura, & de Sententia Augustini constabit. Et quia in iisdem *Vindiciis Anti-Thomisticis* mentio quoque facta est *Pererii*, qui prolississimis in *Genesim* Commentariis contra Bellarminianam Imaginis & Similitudinis distinctionem egit, duo exindè huc adscribi porrò debent testimonia Augustini, quibus suam firmare studuit Sententiam. Prius ita habet: *Quid intersit inter Similitudinem & Imaginem, quæri solet. Sed hic non video, quid interesse voluerit Deus, nisi aut duobus istis vocabulis unam rem significaverit, aut similitudinem dixerat, sc. verbi gratia, statua vel simulacrum habens speciem humanam, non tamen alicujus hominis exprimantur lineamenta, sicut pictores vel statuarii faciunt, intuentes eos, quos pingunt, vel fingunt, hanc enim dici Imaginem nemo dubitaverit; secundum quam distinctionem omnis Imago etiam est Similitudo, non omnis Similitudo etiam est Imago. Vnde, si gemini inter se sint similes, Similitudo dici potest alterius cujuslibet in altero, non Imago. Si autem Patri filius sit similis, Imago etiam rectè dicitur, ut Pater sit prototypus, unde Imago illa videatur expressa. Quarum (fortè rectius legitur, quare) alie sunt ejusdem Substantiæ, sicut filius, alie non ejusdem, sicut pictura. Vnde illud, quod in Genesi scriptum est, Fecit Deus hominem ad Imaginem Dei, manifestum est ita dictum, ut non ejusdem Substantiæ sit Imago, quæ facta est; Si enim esset ejusdem, non facta, sed genita diceretur. Sed quòd non addidit, & Similitudinem, cum superius esset dictum, Faciamus hominem ad Imaginem & Similitudinem nostram, quibusdam est visum, Similitudinem aliquid amplius esse, quàm Imaginem, quod homini reformando per Christi gratiam postea servaretur. Miror autem, si non propterea postea Imaginem solam voluit commemorare, quia, ubi Imago, continuo & Similitudo est. Posterius ex Opere in Genesim*

Lib. 14.
cap. 16.Lib. 11. de
Trin. c. 7.Lib. de
Gen. im-
perf. c. ult.Lib. 14. de
Trin.
cap. 16.Quæst. 4.
in Deuter.

imperfecto, undè *Iansenius* quoque subsidium pro se mutuo accepit, similia ferè exhibet: *Nonnulli putant, ideo non reperit am à Mose similitudinem, neque dictum, Et fecit Deus hominem ad Imaginem & Similitudinem Dei, sed tantum ad Imaginem Dei, quia homo tunc verè ad Imaginem Dei tantummodo sit factus, Similitudo autem illi postea servabatur in Resurrectione mortuorum donanda. Quasi verò possit esse Imago aliqua, in qua non sit similitudo; si enim omnino similis non est, procul dubio nec Imago est.* Alia Sancti Patris loca, quæ huc pertinere videntur, lubens prætereo. Sufficit, præter *Iansenium*, Scriptorem videlicet non ab omnibus receptum, *Pererium* quoque, cui *Dorscheus* in *Thoma Confessore* addit *Eschium*, alii in super *Petavium*, perpetuum *Iansenii* aliàs antagonitam, agnovisse, *Augustinum* à partibus eorum stare, qui *Imaginem & Similitudinem* hinc quidem pro uno habent eodemque, id quod contra *Bellarminianum* discrimen potest esse satis.

Vid. D.
Calov.
System.
Tom. IV.
p. 621.

CAPVT SEXTVM ET SEPTIMVM.

DE

*Iustitiæ originalis Naturalitate vel Supernaturalitate,
ubi & de puris Naturalibus.*

PRætermisissis Quæstionibus Scholasticis de *Gratia gratum faciente* (rectius, gratis data) & de *Auxilio speciali*, utpotè non tantum superfluis, sed & Pelagianis saltem oppositis, ut ipse fatetur *Bellarminus*; ad eam recto gradu procedimus Controversiam, utpotè quam Evangelicis directè voluit oppositam, in cujus tractatione dum sapius auctoritas occurrit *Augustini*, in antecessum omne id pro more hætenus observato præmittendum est, quodcunque *Bellarminus* ex *Augustino* vel in suæ thesæ probatione, vel in objectionum refutatione, quamvis prolixè adduxit, ne quid notatu dignum studio videatur mansisse intactum. Et quidem in thesæ probatione, videlicet, *rectitudinem illam, cum qua Adamus fuit creatus, & sine qua post ejus lapsum omnes nascuntur homines, fuisse donum supernaturale*, inter alia Scripturæ testimonia provocat ad Parabolam de homine

Luc. 10.

Lib. 13. de
Civ. Dei,
cap. 13.
Lib. 11. de
Gen. ad
lit. c. 31.
Lib. 4. in
Jul. c. ult.

in latrones incidente, quam de jactura donorum & virtutum, quas homo primus peccando amisit, exposuisse communi consensu Patres dicit, interque eos *Augustinum*, ex quo etiam sequentia commendat testimonia. Primum est: *Postquam præcepti facta est transgressio, Gratia deserente Divina, de corporum suorum nuditas sunt confusi.* Secundum: *Mox, ut præceptum sunt transgressi, Gratia intrinsecus deserente, omnino nudati in sua membra oculos conjecerunt.* Tertium: *Quid est gustato cibo prohibito nuditas indicata, suspicatio nudatum, quod Gratia contegebat? Gratia quippè Dei magna ibi erat, ubi terrenum & animale corpus bestialem libidinem non habebat. Qui ergo vestitus Gratia non habebat in suo corpore, quod puderet, spoliatus Gratia sensit, quod operire deberet.* Addit *Bellarminus*, vides, in his locis semper ab *Augustino* Innocentiam illam originalemque primi hominis *Iustitiam* nominari *Gratiam*: vides item, eam indumento, quod extrinsecus superadditur humano corpori, perpetuò comparari. Vides denique, bestialem libidinem terreno & animali corpori naturaliter convenire, & ideo non ex natura, sed ex magna Dei gratia corpus *Adami* terrenum & animale illa libidine in *Statu Innocentiæ* caruisse. Adde, quod idem

Lib. III.
de lib. ar.
bitr. c. 20.
segg.
Lib. 1. c. 9.

Augustinus alibi non obscurè docet, potuisse creari hominem sine *Iustitia originali*, neque id in retractationibus correxit, sed potius confirmavit, scribens: *Ignorantia & difficultas, etiamsi essent naturalia hominis primordia, neque sic culpandus esset Deus, sed laudandus.* At ita sublumit *Bellarminus*, *Si Iustitia originalis esset naturalis, non potuisset homo sine ea creari, nisi Deus rem naturaliter mancã & imperfectam spontè voluisset condere, quod abhorre videtur ab Eius Sapientia & Bonitate.* E numero rationum, quas insuper *Bellarminus* pro *Iustitiæ originalis* supernaturalitate adducit, secunda ob *Augustini* auctoritatem in ea commendatam huc pertinens est: *Si corruptio, que nunc est in Natura humana, non est consecuta ex sola remotione Doni supernaturalis, neq. fuisset in homine in puris naturalibus constituto, quæro causam ejus; aliqua enim causa esse debet rebellionis carnis ad Spiritum.* Respondent quidam, causam esse Deum. At *Scripturæ* passim reclamant, & *concupiscentiam* non esse ex Deo, multis in locis testantur. Porro, *Augustinus* scribit quidem multis in locis, inobedi-